

Juan López i Cortijo
Biòleg, Servei de Guies del Montseny

L'ENIGMA DE ROCA-SENTELLA

40

Comprenc que aquest títol no aclareix gaire el contingut de l'article. Va de toponímia —de toponímia recreativa. Però, era necessari un petit esquer per desviar-los l'atenció cap a una temàtica d'aquest gènere, suposadament escarransida i tediosa. És clar, que tampoc és ara el moment d'aturar-se a desenrotllar una apologia del nom de lloc. Per això, qui no estigui interessat, farà santament de passar full.

Som-hi, doncs. En l'angle sud-occidental del massís del Montseny hi ha una serra escabrosa i inhòspita, que es desprèn de la punta de la Calma i avança cap al sud, fins a morir en una elevació poc ressaltada —tanmateix, vèrtex geodèsic de primer ordre—, coneguda per *Roca-sentella* (999,7 m). Aquesta serra, anomenada *carenes d'en Bosc*, és recorreguda per un corriol carener —cada cop més desfigurat per les pistes forestals—, que té un cert prestigi entre els excursionistes.

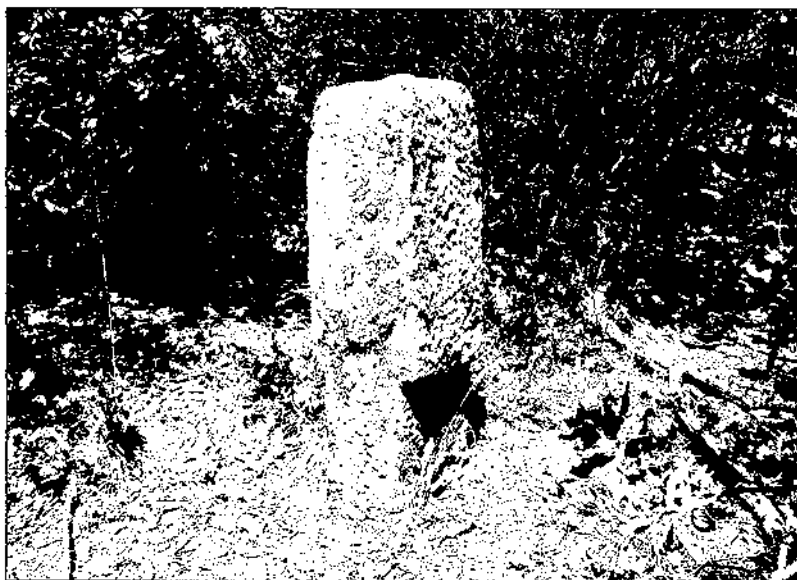
El seguit de colls i turons que dibuixen les carenes d'en Bosc tenen noms, alguns, poc coneguts, i d'altres, conflictius, en la figura 1, hi són situats segons el meu modest entendre. Hi ha dos punts foscos. Si bé del coll obert al nord del *turó Monner*, tothom accepta que se'n diu *collada d'en Jordi*, el que s'hi obre immediatament al sud figura sovint amb el nom de *collada de les Palomeres*. Hi ha, en canvi, qui en diu

la *collada Fonda*, nom, d'altra banda, ben plausible. L'altre punt conflictiu, autèntica incògnita, és el nom del turó cònic i arrogant que s'alça tot just a continuació (al nord) del turó Monner, orònim que ningú no sembla conèixer. En un mapa modern de la Diputació de Barcelona, hi figura com el *serrat de l'Oller*, però no l'he pas sentit a dir mai per ningú del país. (Per cert, ja que esmentava el turó Monner, deixin-me afegir que, segons un comentari personal de Mn. Antoni Pladevall, l'etimologia de Monner no vindria de *moliner*, sinó de *negre*, és a dir turó Negre.)

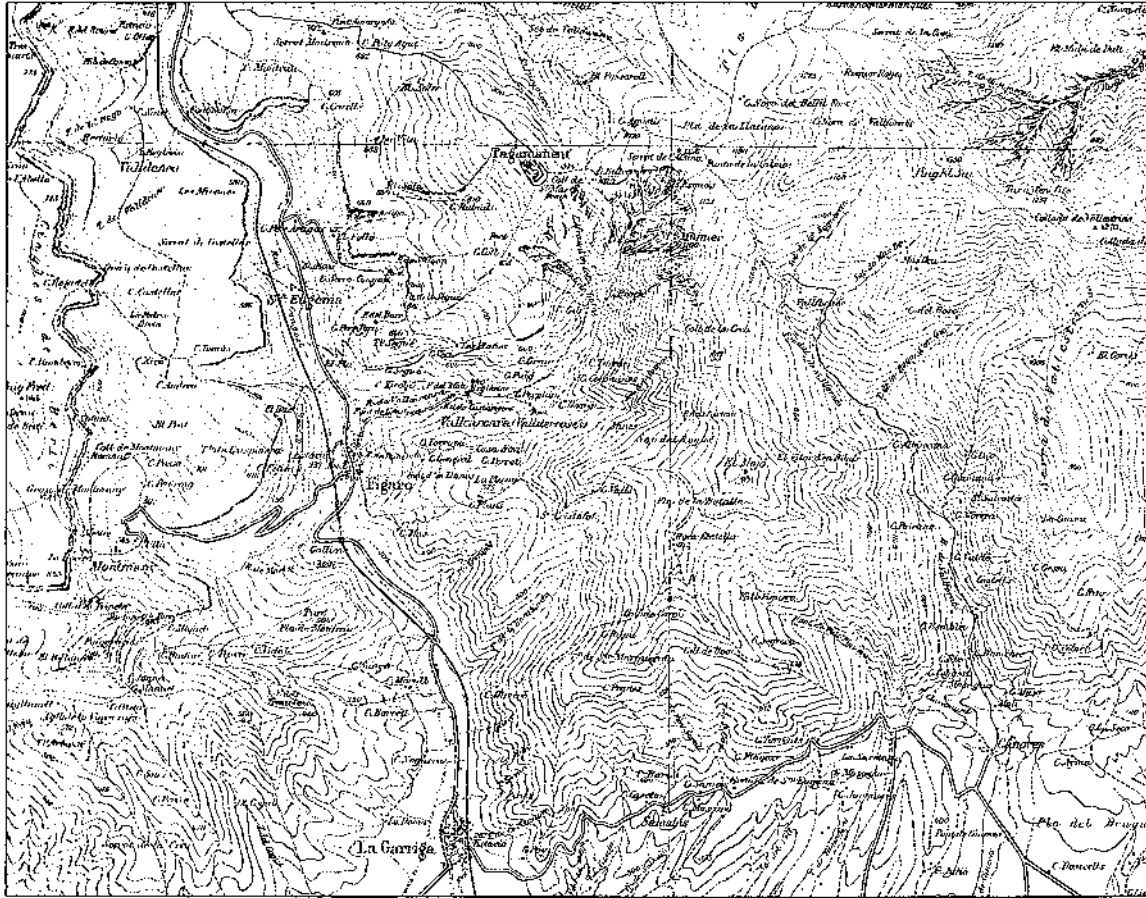
El veritable enigma de Roca-sentella, però, comença ara. Vegeu. En el llibre d'A. Gallardo, *Del Mogent al pla de la Calma* (1938), s'hi parla d'una fita termenera que hi ha al cim del *Mojó*. Diu textualment: "*Pujant cap al pla de la Batalla i anant a cercar la Roca Centella al final de la serra que es desprèn de Tagamanent passant per les carenes d'en Bosch, trobem el curiós mojó que ha donat nom a la muntanya. És de pedra blanca, d'una mica més d'un metre d'alt i porta esculpits un escut barrat i la llegenda MONTMANY, de la qual resten les darreres quatre lletres, pel qual motiu es presta a voler llegir la paraula Carlemany, tan temptadora en aquests indrets.*"

Aquest petit monument em va despertar la curiositat, i quan vaig tenir l'ocasió, ara fa alguns anys, vaig enfilar-me al cim del *Mojó*, per tal de comprovar la seva existència —de la fita, s'entén. Com ja em temia, sobretot pels anys transcorreguts, la terma —com diuen al país— ja no hi era. Vaig pensar que devia haver-se-la endut algun col·leccionista d'antiguitats o algun antiquari professional. Però uns anys més tard, amb motiu de l'elaboració del catàleg dels termes municipals de Cànoves, vaig haver de pujar a Roca-sentella, on conflueixen tres municipis —Cànoves, Tagamanent i el Figueró—, i, oh sorpresa, la fita que hi vaig trobar era, precisament aquella que sortia reproduïda en el llibre d'en Gallardo i que no vaig saber descobrir al *Mojó*.

Potser, deuen estar pensant: "en Gallardo es devia equivocar; simplement: pensava que el turó a què havia pujat es deia el *Mojó* en comptes de *Roca-sentella*". És possible. De totes maneres, la paraula *mojó* no els recorda la de *molló* o *fita*? Poder en Gallardo estava errat, però no seria pas tan il·lògic que un turó que té clavat al cim una fita tan considerable s'anomenés el *Molló*.

Fita termenera de Roca-sentella

Mapa del Montseny publicat pel Centre Excursionista de Catalunya, l'any 1924. En aquest mapa el topònim Roca Sentella no surt, hi consta El Mojó

La cartografia històrica dóna algunes pistes sobre aquest petit conflicte. Hi ha un any clau en tot aquest afer: 1924. És l'any de l'elaboració del cadastre, almenys, en aquest sector del Montseny. Sovint, els enginyers eren vinguts de fora i això es reflectia en una horrible transcripció de la toponímia. Quan aixecaven els límits d'un municipi, tenien per costum numerar les fites (M1, M2, etc.) i assignar-les un nom. Amb freqüència, el nom corresponia a l'indret on es trobava la terma o bé al topònim que els quedava més a mà. Segons sembla, també recorrien a la pròpia imaginació per designar algunes fites, vull dir que se l'inventaven.

Al Montseny, en aquells temps, va arribar el personatge-clau d'aquesta història: l'enginyer Ernesto Almodóvar. Féu la planimetria i l'altimetria d'alguns municipis del Montseny, a escala 1:25.000. Si vostès consulten la cartografia montsenyenca de diferents períodes històrics, podran comprovar que és en el moment del aixecament del cadastre que es produeix el canvi de nom que ens té ocupats ja fa estona: desapareix *el Mojó* i irromp un nou topònim: **Roca Centella**. En efecte, l'enginyer Almodóvar ja escriu en el seu mapa **Roca Centella**. No és clara la procedència d'aquest nom, però la grafia està sota sospita. Quin crèdit, si no, mereix un enginyer que quan, al

camp, sent pronunciar *el Vilar, el Parany* o *el pont de Peu de Costa*, escriu: *Can Albila, Alparany i Pont de Pedro Costa*?

En el mapa del Centre Excursionista de Catalunya, de 1924, encara figura el nom del *Mojó*, però en 1938, amb el presumpte error ja oficialitzat, Gallardo mostra signes d'un cert confusionisme quan en el paràgraf ja reproduït escriu: "...anant a cercar la Roca Centella, (...) trobem el curiós *mojó* que ha donat nom a la muntanya."

Ara, potser, ja no ens inspirei gaire confiança el nom de **Roca Centella** (o **Roca-sentella**, segons la forma corregida). En aquell temps vaig fer una coneixença providencial, que, vistes les coses, encara va aportar més terbolesa a l'entrellat. Es tracta d'en Manuel Puig, del Figueró. El vaig conèixer el 1990. Hom diu que és un gran coneixedor de la muntanya. En Manuel, l'avi Puig, és fill de Baladrell (Santa Fe), però ha viscut molts anys a can Valls i a can Cuc, treballant com a bosquerol. Ha voltat fins a l'avorriment totes les carenes d'en Bosc. El primer dia que el vaig anar a visitar em varen captivar el seu parlar pausat i serè, el seu cap claríssim i la seva paciència. Mentalment, recorria la muntanya i anava desgranant els topònims amb lentitud però amb seguretat. Quina sorpresa, quan vaig sentir-li pronunciar

Roc de Centelles ! Vaig fer veure que no l'havia entès; ell va repetir-m'ho exactament igual. Mai no ho havia sentit a dir així, però, en canvi, sonava tan lògic: Roc de Centelles!

Ara bé, si el topònim correcte fos **Roc de Centelles**, voldria dir que hi ha un roc o un cim des d'on es divisa aquella població? Ho desconec. Ara, en un cert període de l'època medieval, el terme del castell de Centelles arribà a englobar l'actual municipi de Montmany-el Figueró, i bé podria marcar, el Roc de Centelles, el confí d'aquest vast territori. Però encara hi ha més: l'església de l'antic castell feudal de Centelles estava dedicada a santa Maria. Bé, doncs, al peu de Roca-sentella hi ha un indret conegut pel *pla de Santa Maria*.

Sembla clar, doncs, que el nostre vèrtex geodèsic, caldria anomenar-lo **el Mojó**. (Sobta, però, que la collada del Mojó quedi tan apartada.) El pla de Santa Maria seria, potser, més extens. Però l'enigma, de fet, està només parcialment resolt. Què en fem, de **Roca Centella**? ¿El testimoni d'en Manel Puig és suficient com per parlar a partir d'ara de **Roc de Centelles**?

En qualsevol cas, no sabem la procedència de **Roca centella**, i aquest topònim està tan arrolat en la gent del país, que no tan sols ningú no li recorda una ubicació diferent, sinó que farà que hom accepti la incorporació, en futures edicions cartogràfiques, del canvi de Roca-sentella pel Mojó (figura 2).

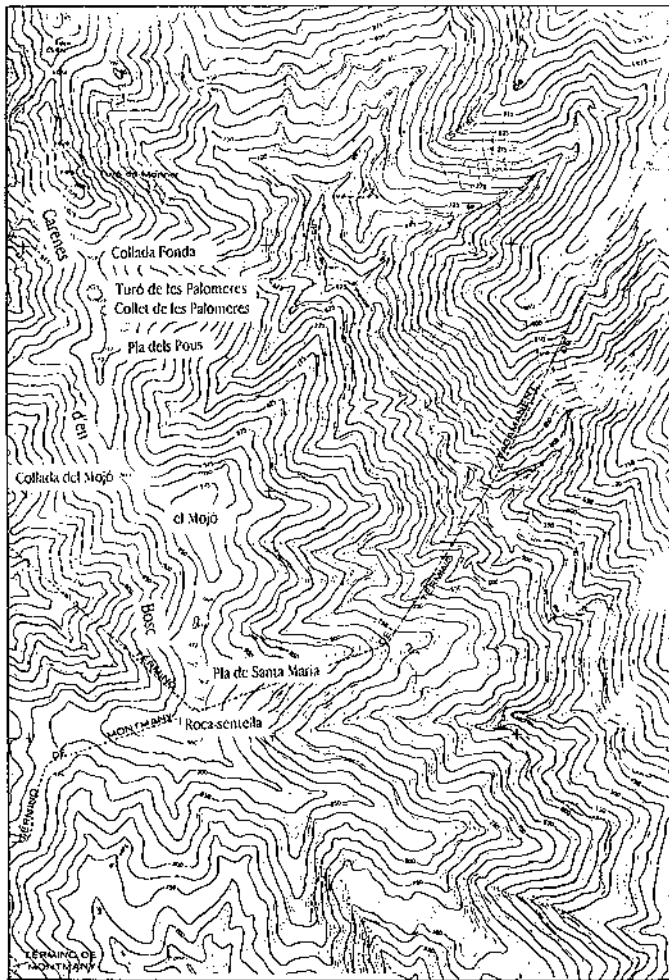

Figura 1. Toponímia de les carenes d'en Bosc

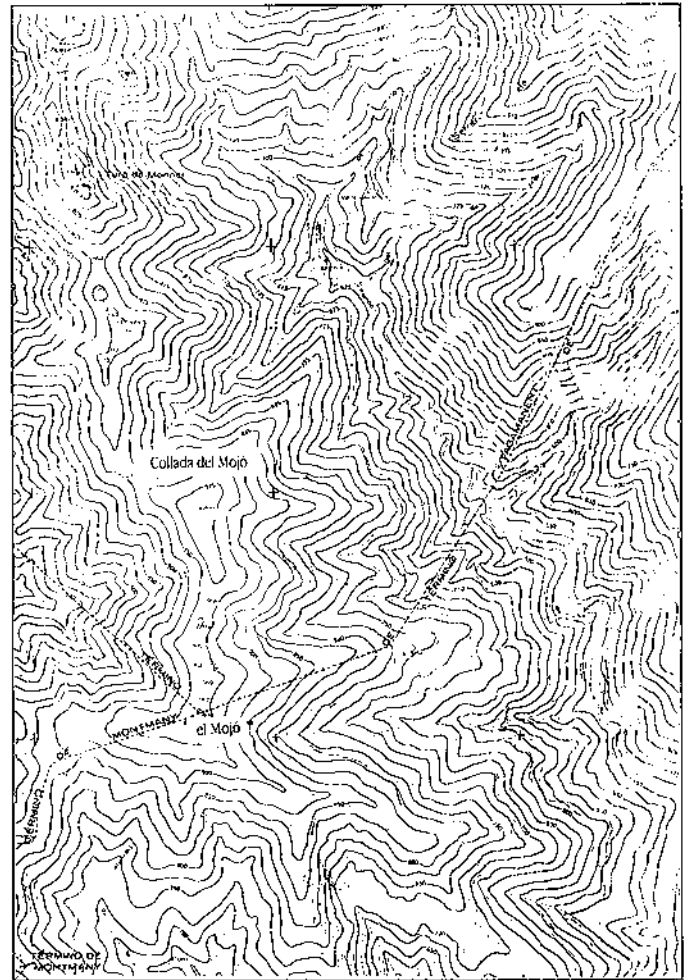

Figura 2. Proposta de canvi toponímic per a futures edicions cartogràfiques